

Бондаренко О.С.,

*курсант 4-го курсу факультету
підготовки фахівців для органів
досудового розслідування
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ*

Науковий керівник:

Тінін Д.Г.,

*викладач кафедри
тактико-спеціальної підготовки
факультет підготовки фахівців
для підрозділів превентивної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ*

ДОТРИМАННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ ПОКЛАДЕНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ

Дотримання прав і свобод людини в контексті виконання поліцейськими своїх повноважень є досить проблемною тематикою, і дуже актуальною сьогодні. Права та свободи людини передбачені Основним Законом – Конституцією України [1].

При цьому варто також зазначити щодо вимог до поліцейського заходу. Відповідно до ст. 29 Закону України «Про Національну поліцію» до них відносяться:

- Законність
- Необхідність
- Пропорційність
- Ефективність [3].

В ході розгляду нашої теми доцільно конкретно визначити поняття законності поліцейського заходу. Відповідно до ч. 3 ст. 29 Закону України «Про Національну поліцію»: обраний поліцейський захід є законним, якщо він визначений законом. Та коли мова йдеться про дотримання прав та свобод людини розгляд лише вимоги законності буде недостатнім. Так, як за умови непропорційності поліцейського заходу вбачатиметься також порушення прав та свобод людини [3].

Пропорційність поліцейського заходу означає, що шкода, заподіяна охоронюваним законом правам і свободам людини або інтересам суспільства чи держави, не перевищує блага, для захисту якого він застосований, або створеної загрози заподіяння шкоди (ч. 5 ст. 29 Закону України «Про Національну поліцію»).

Границя пропорційності, на нашу думку, є дуже тонка, саме тому інколи виникають суперечки з приводу перевищення поліцейських повноважень та

меж застосування поліцейського заходу. Особливо це стосується таких поліцейських заходів примусу, як застосування фізичної сили, спецзасобів або навіть вогнепальної зброї. Адже, застосувавши хоча б один з наведених поліцейських заходів примусу, ми так чи інакше порушуємо деякі права людини, не говорячи вже про те, що можна зашкодити самій особі-правопорушнику. Але якщо таке застосування буде пропорційним, то поліцейський захід буде законним, а отже, поліцейський не буде нести відповідальність.

В цьому контексті можна також розглянути застосування до особи таких запобіжних заходів, як, наприклад, тримання під вартою, домашній арешт. Наведені запобіжні заходи порушують право особи на свободу та особисту недоторканість, але порушення таких прав людини також може бути законним. Саме тому їх застосування потребує уважності, адже наведені запобіжні заходи слідчий може застосувати лише в тому випадку, коли слідчий суддя надав на це свій дозвіл у формі ухвали. Приймаючи рішення про задоволення чи відмову у задоволенні клопотання слідчого про застосування того чи іншого запобіжного заходу слідчий суддя буде розглядати доводи слідчого про наявність обґрунтованої підозри особи з приводу того, що саме ця особа вчинила кримінальне правопорушення, а також наявність ризиків, які зазначені в Кримінальному процесуальному кодексі України [2].

Розглядаючи наведену тему, бачимо, що дотримання прав і свобод людини, їх захист закріплюється не лише на державному рівні – у Конституції України, а й на європейському. Права особи на свободу та особисту недоторканість в межах європейського регулювання закріплює Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. Так, як вже було розглянуто випадки законного позбавлення волі особи, необхідно також зазначити, що відповідно до ст. 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, в якій зазначаються виключні випадки позбавлення волі людини, кожна особа, яка була позбавлена свободи шляхом арешту або тримання під вартою, має право звернутися до суду з ініціативою відкриття провадження, в якому суд без зволікання має встановити законність затримання цієї особи і прийняти рішення про її звільнення у випадку незаконного затримання.

З цього випливає, що законність прийнятого рішення про позбавлення волі певного виду відіграє велике значення не лише на державному, але і на міжнародному рівнях. Основоположний характер прав людини, які зазначені в ст. 5 наведеної Конвенції підкреслював у своїй практиці і Європейський суд з прав людини, адже саме вони призначені для зведення до мінімуму ризику свавілля та гарантування верховенства права. Це ще раз підтверджує той факт, що законності рішень, якими може бути обмежено людину в правах або свободах, вимагає уважності.

Для того, щоб визначити, чи була особа позбавлена свободи в межах ст. 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, потрібно враховувати такі критерії, як вид, тривалість, наслідки та умови виконання заходу з позбавлення волі. Наведені критерії були вказані Європейським Судом з прав людини у його рішенні по справі «Amuur v. France» від 25.06.1996. За-

конодавством встановлені такі види обмеження свободи в якості кримінального покарання: арешт, обмеження волі, позбавлення волі. практика свідчить, що Україна є одним із лідерів у світі по чисельності та відсотку осіб, які відбувають покарання у місцях позбавлення волі.

Таким чином, необхідно зробити висновок про те, що людина, її права та свобода, життя та здоров'я є найвищою цінністю і мають бути дотримані. Поліцейській у свої діяльності під час виконання повноважень повинен неухильно дотримуватися законності та пропорційності щодо поліцейських заходів та діяти лише відповідно до законодавства України. Саме тоді порушення прав та свобод людини таким поліцейським буде законним.

Література:

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: ратифіковано Законом № 475/97-ВР від 17.07.1997. [електронний ресурс]. <https://uk.wikipedia.org/wiki>. (дата звернення: 14.11.2020)

2. Конституція України (*Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141*). [електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 14.11.2020)

3. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. [електронний ресурс]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#n384> (дата звернення: 14.11.2020)

4. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. №580-VIII. [електронний ресурс]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 14.11.2020)

Бортнік Д.В.,

*слухач магістратури 1-го курсу
факультету підготовки фахівців
для підрозділів превентивної
діяльності*

*Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ*

Науковий керівник:

Боняк В.О.,

*завідувач кафедри теорії та історії
держави і права*

*Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ*

доктор юридичних наук, професор

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ В ПІДРОЗДІЛАХ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Демократизація та гуманізація сучасного українського суспільства передбачає орієнтацію нашої держави на встановлення єдиних загальнолюдських принципів і стандартів, на їх природні засади, що є